

ca». Crec que aquesta reserva és perquè no veuen clara l'evolució fonètica, ni tenen indicació segura de les formes antigues; també és cert que no es tracta de cap mot de clara arrel aràbiga. Tanmateix era usual en hispano-àrab: *RMa* «zarǧūna: vitis» (111b), i a la p. 633.2 tradueix *vitis* per *zarǧuna*, amb el nom genèric *zarǧūn* i el plural *zarǧīn*, aposant-hi la glossa catalana «serment». *PAlc*: *zarǧona*, plural *zarǧón*, traduït «sarmiento de la vid, sarm. para plantar, sarm. del cuerpo de la vid», amb el derivat *muzarǧan* «panpano»⁴⁰, lleno de pánpanos».

L'evolució fonètica no ens ha de fer escrupol. La forma *Benizarǧon* —que així hem d'interpretar la de 1273 que ens transmeten Sarthou i SSiv., oïda pels conquistadors catalans, seguí l'evolució normal en la nostra fonètica històrica, en què *RACEMUS*, passant per *razīm/raǧīm*, va parar en *raīm*; en aquell temps, almenys els dialectes vacillaven encara, en el descendent de *VIDEMUS*, entre *vezem/veǧem/veem*, *RATIONEM razó/raǧó/raó*; natural, doncs, que en temps d'Ausias²⁰ i dels altres Marc, ja estigués fixat en la forma *Beniarǧó*; pogué ajudar-hi la influència del NP ^o*Arǧūn*, de l'arrel aràbiga ^o*arǧ*, ben viva, que dona aquell NP: usual avui a Algèria, *GGAlg*.

Es tracta d'un mot que no pertanyia al fons propi²⁵ de l'àrab, on no existeix una arrel *zarǧ*, sinó manllevat del persa; o, més exactament, arabitzat, partint del persa *zargun* 'daurat, color d'or', compost de *zar* 'or' i *gūn* 'color' (Steingass, *Persian-English Dict.*, 615b), mots d'origen indoeuropeu; en àrab la *g* primitiva del semític, o de tot altre origen, s'ha canviat en *ǧ*; i de l'àrab el mot ha refluït al persa modern islàmic, on és també usual la variant *zarǧun* o *zaraǧun* «vine; the shoot of vine or palm-tree; vine»; i, secundàriament, 'vi' i 'aigua cristal·lina de deu'; també 'de color daurat' (Steingass, 614a). Ara bé, ja en persa mateix el mot s'aplicà com a sobrenom, p. ex. a l'illustre Xeikh Salakhuddin (Steingass). Tenim dret a conjecturar que els moros d'Espanya imitaren llurs correligionaris perses usant també el mot com a sobrenom de persona.⁴⁰

En conclusió, rectificanc, doncs, un poc la suggerència d'*AlcM* cal admetre que el nostre NL ve del sobrenom d'uns *Bāni Zarǧūn* 'els del sarmient, els daurats com un sarmient'. I recordem el cognom dels il·lustres *Sarmento*, o *Sarmiento*, gallecs i castellans.

Homònim. Diu SSiv. (*Nom.*, pp. 103 i 440) que hi havia un lloc de nom semblant a la vall de Seta (E. d'Alcoi): un dels «lugares» que constituïen la parròquia d'aqueixa vall, habitat per moriscos: era un dels tres que la formaven, anexa a la de Balones; que, a fi del S. xvi, el «Beato Patriarca» el va passar a dependre de Benimassot. Com a forma antiga hi llegeix *Benizario*, que hem d'entendre *Benizarǧó*, com en el de Gandia; hi afegeix formes, sens dubte incorrectes,³⁵ *Beniaizó*, *Beniaiso*, *Beniayó*, certament tots ells error de lectura o de còpia per *Beniarǧó*. Doncs, aquí també, la mateixa evolució fonètica i la mateixa etimologia que en el gandienc. *Beniaizó* en els censos de 1563 i 1602 amb 8 o 17 moriscos (Lapeyre, p. 45), absent en⁶⁰

el de 1609.

¹ Es *Beniçaryó* donat l'any 1273 a l'Infant En Pere per Jaume I, doc. p. p. *El Arch.* iv, 311a.

BENIARRÉS

Poble uns 10 k. al NE. de Cocentaina, i uns 5 al NO. de Planes.

PRON. MOD.: *beniaǧés* a Alcoi, 1935 (J. G. M.); id. 1963, en el poble mateix i circumdants (xxxiii, 65).

DOC. ANT. Sé per *EEMCA* (iii, 272) que se li donà fur de València, a. 1275 (però no sé si hi donen la forma del nom). Per SSiv. (*Nom.* 107) veiem que constava de 18 cases de moriscos a fi del S. xvi (Beato Patr.), que pertanyé a l'Orde de Montesa, i que en el S. xviii era anex de Lorxa; cita unes formes antigues *Benirraez* i *Benarraez*, però sense data ni proves. L'única menció ben transcrita i identificable, la tinc d'un doc. de 1259 en què s'encomana a «Almudino, alcaide de Planes l'alqueria de *Benafarrez*» (Mtz. Fdo. *Doc. Val. ACA* i, núm. 218). *Beni Raez* amb 50 moriscos el 1609 (Reglà, 116). En tenia de 20 a 59 en els censos del S. xvi (Lapeyre, 42).

ETIM. «arabismo indescifrado» Asín (*Contr.*). La forma *Benafarrez* (1259) recorda uns NPP algerians pertanyents a l'arrel àrab *hrf*: *Harfa*, *Haruf*, *Harifes* (*GGAlg.*). De fet es tracta d'una arrel molt descabellada en l'àrab general i hispànic (Dozy, *Suppl.* i, 271-273) per a 'declinar, fer malbé, enganyar, marginar'; *RMa*: «artificio, officium, asturcium, littera» (86a), *harrāf* «fur» (86a2); també «hurtador de ganado» en *PAlc*; *harif* 'client, parroquià', cf. «chaland» ('comprador') a les 1001 *Nits*, en el *Riyad an-Nojús*, i en parlars del Nord d'Àfrica (Dozy, 272b).

En l'aspecte fonètic, com que la *h*- aràbiga inicial es canvia sovint en *f*, però entre vocals sovint desapareix sense rastre en romànic: lligant-lo amb aquesta arrel, donarem compte, doncs, tant de la *-f*- de la forma antiga de 1259, com de la seva desaparició en el modern *Beniarrés*; la *-f* final s'haurà canviat en *-s* o *ç*, tal com en *matalàs* < *matalaf*, *caduſ*/arcaduz¹. Si són autèntiques les formes *Benarraés* i *Beni-raez* de Reglà, i *Beniarrez* de SSiv., també poden venir de *Benabarés*, per metàtesi de les vocals de *Benarra(b)és*. No crec que hi hàgim de sospitar una base *ar-rā'is* 'el patró, l'arraig' (si bé aquest hi pogué intervenir per etimologia popular).

No és segur que el nom d'aquest poble figuri en cap forma en el *Rept.*, però com que *Beniarrés* es troba en la prolongació Est de la vall d'Albaida podria ser que s'hi refereixi la cita que dona el *Rept.* d'una alqueria *Beniarif* en aquesta vall, donada el 3-ix-1248; vuit dies abans consta un *Beniacif*, també d'aquesta vall (pp. 460, 470, 444), però com que són els mateixos donadors, sembla errada per *Beniarif*. En aquesta forma tindriem, doncs, el nostre mot amb la *-f* conservada, que hi hem suposat etimològica, i sense la *-b*-, com en la forma moderna *Beniarrés*. És veritat que